

Konkurences padome

Lietu prioritizācijas stratēģija

2015 Rīga

SATURS

1. Mērķis.....	3
2. Prioritizācijas nozīme	3
3. Prioritizācijas principi.....	4
4. Sekas	6
5. Stratēģijas pārskatīšana.....	6

1. MĒRĶIS

Šīs stratēģijas mērķis ir veicināt sabiedrības interešu aizsardzību caur efektīvāku uzraudzību no Konkurences padomes (KP) puses, ieviešot iestādes un tās amatpersonu darbībā lietu prioritizācijas kārtību, kuras rezultātā palielinātos sabiedrībai būtisko un aktuālo lietu īpatsvars iestādes resursu izmantošanā.

Zemāk izklāstītie principi nav paredzēti to automātiskai piemērošanai, bet ir nepieciešama izsvērtā un pamatota lēmuma pieņemšana atkarībā no konkrētā jautājuma apstākļiem, nosakot iestādes turpmāko resursu izmantošanu, kas konsekventi vērsta uz vienotas pieejas ieviešanu uzdevumu izpildē.

Šī stratēģija ir paredzēta iestādes iekšējā lietošanā un ir piemērojama, ciktāl to var izmantot, ievērojot Konkurences likuma (KL) 23.pantā noteiktās privātpersonas tiesības lūgt iestādi ierosināt lietu uz tās iesnieguma pamata un iestādes pienākumu pieņemt lēmumu. Apsvērumi par konkrētas lietas prioritāti ir ierobežotas pieejamības informācija un nav izpaužama.

Stratēģijā ietvertie principi ir jāizvērtē ikvienā struktūrvienībā, kurā tiek pieņemts lēmums par konkrētās rīcības veikšanu, kas ietver iestādes cilvēkresursus vai finanses.

Veicot lietu prioritizāciju, tiek ņemta vērā KP vidēja termiņa darbības stratēģija un ikgadējais Darba plāns, kuros ir ietvertas konkrētas norādes par iestādes kopējo stratēģisko virzību un iestādei kārtējā gadā aktuālajiem jautājumiem. Attiecīgās norādes tiek balstītas uz sociālo partneru un nozaru pārstāvju viedokļiem, veicot to ikgadēju uzklaušīšanu par aktuāliem konkurences jautājumiem.

2. PRIORITIZĀCIJAS NOZĪME

Prioritizācija ir paredzēta, lai izvēlētos piemērotāko (aktuālāko) iestādes rīcības virzienu un uzlabotu tās darbības efektivitāti atkarībā no iestādes iespējām un pieejamiem resursiem¹. Tādējādi prioritāšu noteikšana ļauj iestādei tās ierobežotos resursus koncentrēt uz uzdevumiem, kas vispiemērotāk aizsargā sabiedrības intereses, jo īpaši patērētāju labklājību, ar efektīvas konkurences veicināšanu.

Prioritizācija ļauj iestādes darbību vērst uz jautājumiem, kas vislielākā mērā skar sabiedrības intereses, veicinot iestādes kompetenci par valstij un reģioniem aktuāliem ekonomikas attīstības jautājumiem. Prioritizācija nav izmantojama, lai primāri samazinātu iestādes kopējo slodzi, bet racionāli izmantotu tās resursus sabiedrībai būtiskāko jautājumu risināšanā, kur tās rīcība uzlabo pēc iespējas lielāku sabiedrības labklājības daļu.

KP izvēli konkrētajā gadījumā rīkoties vai ne galvenokārt ietekmē iestādei pieejamie resursi, konkrētā jautājuma būtiskums konkurences politikā, iespējamība konstatēt pārkāpumu, iespēja iestādei atrisināt problēmu ar citiem instrumentiem (t.i., saudzīgāka iejaukšanās tirgū, bez lietas ierosināšanas), kā arī vērtējums, vai iestāde ir piemērotākā institūcija risināt konkrēto jautājumu, salīdzinot ar citu Latvijas vai citas valsts

¹ Nepieciešamība nodrošināt nacionālajām konkurences iestādēm iespēju noteikt savas prioritātes tiek uzsvērtā arī Eiropas Konkurences Tīkla (*European Competition Network*) rekomendācijās par dalībvalstu konkurences iestāžu prioritāšu noteikšanu; pieejamas

http://ec.europa.eu/competition/ecn/recommendation_priority_09122013_en.pdf

pārvaldes iestādi un tiesu (civiltiesiskā kārtībā). Vērtējot konkrētā jautājuma izvēles nozīmi iestādes darbībā, jāņem vērā arī izdevumi, kas saistīti ar izmeklēšanas darbību veikšanu.

Prioritizācijā izmantojamie principi ir piemērojami jebkuru iestādes uzdevumu izpildē. Ja attiecīgie principi ir specifiski konkrētam uzdevumam, tas ir atsevišķi izcelts.

3. PRIORITIZĀCIJAS PRINCIPI

Vispārējie principi

Prioritizācija ir balstīta uz konkrētā jautājuma ietekmes ekonomisku un juridisku izvērtējumu un nav saistīta ar politiskiem procesiem, ievērojot no KL 8.panta sestās daļas izrietošo KP neatkarību lietu izpētes veikšanā un lēmumu pieņemšanā.

Ikvienam uzdevumam pirmām kārtām jābūt vērstam uz sabiedrībai būtiskāko jautājumu risināšanu, kur vislielākais ieguvums sabiedrībai var rasties no iestādes rīcības. Ieguvumam galvenokārt ir jāizpaužas ar ietekmi uz attiecīgo produktu cenu, kvalitāti vai inovācijām, jo īpaši, ja pastāv atšķirības starp Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm. Lielāko ieguvumu sabiedrība var gūt no to konkurences ierobežojumu likvidēšanas, kuri ietekmē lielāko sabiedrības vai tās patēriņa daļu, kā arī priekšroka tiek dota konkurences ierobežojumiem nacionālā mērogā.

Ģenerālā prevencija ir būtiska tādu konkurences ierobežojumu likvidēšanā, kur konkrētās lietas ietvaros iestāde var sniegt līdz tam nebijušu konkurences tiesību jautājumu skaidrojumu vai vadlīnijas tādos konkrētajos preču tirgos, kuros līdz tam iestāde nav īstenojusi savas pilnvaras vai par kuriem izdarītos secinājumus var attiecināt uz citiem konkrētajiem tirgiem.

Jaunu uzdevumu izvēlē tiek ņemts vērā arī, kā tiktu pilnveidota iestādes un to amatpersonu prakse konkurences tiesību piemērošanas jautājumos, kas veicinātu iestādes kopējo spēju un iemaņu daudzveidību.

Prioritārie jautājumi ārpus pārkāpuma lietām

Attiecībā uz visiem zemāk uzskaitītajiem jautājumiem nav attiecināma atsevišķa prioritātes pakāpes noteikšana. Šiem jautājumiem tiek automātiski piešķirta augstas prioritātes pakāpe.

Palīdzības sniegšanai ES Padomes Regulas Nr.1/2003 *par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 101. un 102.pantā* ietvaros. ES Komisijas vai citu ES dalībvalstu konkurences iestādēm veiktajās izmeklēšanas darbībās ir būtiska loma KP dalībā vienotā ES Konkurences tīkla ietvaros.

Iekšējo normatīvo aktu un konkurences tiesības regulējošo normatīvo aktu pilnveidošana veicina iestādes darbības efektivitāti ilgtermiņā neatkarīgi no nozares.

Tiesisko pienākumu/saistošo noteikumu neizpildes, informācijas nesniegšanas un likumīgo prasību neizpildes kontrolei, kā arī nepazīnotu apvienošanās izvērtēšanai jānorit ar augstāko prioritāti, lai nodrošinātu likuma un iestādes izvirzīto prasību nekavējošu izpildi vai nekavējoties novērstu negatīvās sekas konkurencei.

Tirgus dalībnieku tiesiskā noteiktība un tiesības uz netraucētu saimniecisko darbību, kur tā nevar būtiski ietekmēt konkurenci, ir jāaizsargā, kad tie lūdz vienošanās atbrīvojumu atbilstoši KL 11.panta trešajai daļai vai ir paziņojuši par apvienošanās. Ja šajos gadījumos ir skarti jau iepriekš izvērtēti konkrētie tirgi vai vienošanās un ir iespējams paredzēt, ka apvienošanās vai vienošanās tiktu atļauta bez saistošajiem noteikumiem vai nosacījumiem, nav nepieciešama papildu izpētes uzsākšana un lēmumu formai ir jābūt pēc iespējas īsākai bez konkrēto tirgus vai vienošanās papildus analīzes. Apvienošanās vai paziņotu vienošanās lietu izvērtēšanas efektivitāte bieži ir balstīta uz sniegtās informācijas kvalitāti, tāpēc KP veicinās tirgus dalībnieku konsultācijas pirms ziņojuma iesniegšanas.

Pārkāpuma lietu prioritizācija

KP ir „*piešķirta rīcības brīvība izvērtēt nepieciešamību vērsties pret iespējamo konkurences tiesību pārkāpumu, kas nozīmē arī izvērtēt, vai konkurences aizsardzībai ir lietderīgi iestādes resursus ieguldīt konkrētās lietas izmeklēšanā*”². Tādējādi iestādei ne vien ir pirmšķietami jāizvērtē pārkāpuma sastāva pazīmju esamība, bet arī lietderība konkrētas lietas izmeklēšanā.

Aizliegtām vienošanās par cenām, tirgu/klientu sadali vai ražošanas/izplatīšanas ierobežojumiem, jo īpaši kartelēm, valsts mērogā nav attaisnojuma un šo pārkāpumu apkarošana ir uzskatāma par vienu no svarīgākajām iestādes prioritātēm, ņemot vērā iesaistīto tirgus dalībnieku pozīcijas tirgū (tirgus varas aplēse un tirgus struktūra) un potenciālo ietekmi uz sabiedrību.

Dominējošā stāvoklī esošu uzņēmumu rīcība, kas izslēdz no tirgus efektīvus konkurentus, samazina vai pat likvidē konkurenci par sliktu klientiem un patērētājam. Tādējādi KP pievērsīs pastiprinātu uzmanību un resursus šādu pārkāpumu novēršanai.

Pirms ikvienas pārkāpuma lietas ierosināšanas tiek izvērtēts, ar kādu varbūtību (piem., pierādījumu un datu tirgus analīzei pieejamība) būtu iespējams konstatēt pārkāpumu un privātpersonu iespējas saņemt savu interešu aizsardzību citā valsts pārvaldes iestādē vai tiesā.

Konkurences tiesību skaidrojumu sniegšana plašam tirgus dalībnieku lokam var sniegt lielāku ietekmi uz sabiedrības interesēm kā atsevišķa tirgus dalībnieka rīcības tiesiskuma izvērtējums.

Konkurences ierobežojumu, kas ir plaši izplatīti un ilglaicīgi attiecīgajā nozarē (kumulatīvais efekts), likvidēšana parasti ietekmē sabiedrību vairāk, salīdzinot ar atsevišķa tirgus dalībnieka īslaicīgu praksi.

Ja iestāde saņem privātpersonas iesniegumu saskaņā ar KL 23.pantu, bet iesniegums skar tādu konkurences tiesību jautājumu, kas nav uzskatāms par augstas prioritātes lietu, uzsvars tiek likts uz paša iesniedzēja pienākumu pēc iespējas norādīt detalizētāku aprakstu pierādījumiem, kuri liecina par iespējamo pārkāpumu un tā potenciālo ietekmi uz konkurenci. Tādējādi mazāk svarīgās lietās tiktu mazināti iestādes resursi pierādījumu ieguvē pēc savas iniciatīvas.

² Augstākās tiesas 20.01.2014. spriedums lietā SKA-13/2014, ZAOO, 7.punkts

Strīdus situācijas atrisināšana sarunu ceļā starp visām iesaistītajām personām, tiekoties klātienē, sniedz visefektīvāko iesaisti no iestādes puses.

Brīdināšana maznozīmīgu pārkāpumu gadījumā var sasniegt ātrāku preventīvu efektu un patērēt mazāk resursus nekā lietas formāla izpēte. Tādējādi šādai iestādes izvēlētai prevencijas nodrošināšanas formai dodama priekšroka. Tas arī novērstu to, ka iestāde resursu trūkumu dēļ vispār nerīkotos.

4. SEKAS

Piemērojot prioritātes kritērijus konkrētas lietas apstākļiem un nosakot lietas prioritāro statusu, jāņem vērā, cik kritēriju pazīmes ir attiecināmas uz konkrēto lietu. Katram kritērijam ir nosakāms svars atkarībā no lietas apstākļiem.

Pirms lietas ierosināšanas KP Izpilddirekcija uz KP sēdi sagatavo savu vērtējumu par lietas prioritātes apsvērumiem atbilstoši šīs stratēģijas pielikumā noteiktajiem kritērijiem. Tos KP ņem vērā, pieņemot lēmumu par konkrētās lietas ierosināšanu vai izlemjot, kāpēc attiecīgais jautājums nebūtu skatāms.

Līdz ar stratēģijas pieņemšanas dienu tajā ietvertie prioritizācijas principi ir piemērojami gan jaunām, gan arī lietvedībā esošām lietām.

Lietas prioritāte var mainīties, mainoties lietas faktiskajiem apstākļiem vai iestādes resursu apsvērumu dēļ.

5. STRATĒGIJAS PĀRSKATĪŠANA

Kaut arī stratēģijā ietvertie principi ir universāli un lielā mērā atspoguļo jau pašreizējo iestādes praksi, to pārskatīšana un atkārtota izvērtēšana ir nepieciešama divu gadu laikā pēc to ieviešanas.

Pārskatot stratēģiju, tiks uzklauti sociālo partneru un nozaru pārstāvju viedokļi par KP līdzšinējo lietu izskatīšanas efektivitāti un atbilstību sabiedrības interesēm. Stratēģijas atjaunināšana nodrošinās tās atbilstību aktuālajiem apstākļiem un iegūtajai pieredzei.

Pielikumā: Pārkāpuma lietu prioritātes kritēriju noteikšanas tabula uz vienas lapas.

Prioritātes kritēriji	Apsvērumi par kritēriju piemērotību attiecīgajai lietai	Punktu skaits
<u>Pārkāpuma veids</u> - Horizontālā karteļa vienošanās vai vienošanās, kas satur mērķa ierobežojumu - Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana (izslēdzoša rīcība) - Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana - Aizliegtā vienošanās pēc sekām - Dominējošā stāvokļa mazumtirdzniecībā ļaunprātīga izmantošana - Reklāmas likuma pārkāpums		2 1,5 1 1 0,5 0
<u>Informācijas pietiekamība par pārkāpuma sastāva pazīmēm</u> Jāņem vērā, cik konkrētajā brīdī ir iegūta pietiekama informācija lēmuma pieņemšanai, vai nav nepieciešama vēl būtiska, plaša papildus izpēte.		1
<u>Citu tiesisko aizsardzības līdzekļu trūkums</u> Privātpersonai nepastāv citu efektīvu līdzekļu savu interešu aizsardzībai, un vienīgi KP var novērst kaitējumu interesēm		1
<u>Situācijas vispārējā nozīme ekonomikā vai tirgū</u> Attiecīgais jautājums ir aktuāls arī citiem tirgus dalībniekiem tajā pašā vai saistītā konkrētajā tirgū, proti, tiek ierobežota vairāku tirgus dalībnieku konkurētspēja vai tiek apgrūtināta ienākšana tirgū		1
<u>Pārkāpuma ilglaicīgums</u> - Iespējamais pārkāpums ilgst no 1 -5 gadiem - Iespējamais pārkāpums ilgst vairāk par 5 gadiem		1 2
<u>Ietekmētās sabiedrības daļas lielums</u> Attiecīgais jautājums skar tirgu, kurā apgrozījums pārsniedz 30 milj. EUR vai tā robežas ir vismaz nacionālas		1
<u>Tirgus dalībnieku pozīcijas tirgū</u> Iespējamie likuma pārkāpēji ir nozīmīgi tirgus dalībnieki konkrētajā tirgū (starp četriem lielākajiem tirgū)		1
<u>Atkārtotības esamība kādam no tirgus dalībniekiem</u> Pret iespējamo likuma pārkāpēju iepriekš ir izdots pārkāpuma konstatējošs lēmums, neatkarīgi no pārkāpuma veida vai lēmuma pārsūdzības		1
<u>Jautājuma novitāte</u> Attiecīgais jautājums satur jaunus juridiskus vai ekonomiskus apsvērumus, par kuriem KP iepriekš nav izteikusies vai kurus vēlētos pilnveidot		1

7 un vairāk punkti - augstas prioritātes lieta; **4-6 punkti** - vidējas prioritātes lieta; **mazāk par 4 punktiem** - zemas prioritātes lieta